

Workshop 'Stimulerend leiderschap voor onderzoeksmatig werken' 'Docenten via onderzoek naar eigen onderwijspraktijk verder professionaliseren'

Het IJburg College doet onderzoek om belangrijke beleidsbeslissingen te ondersteunen en verantwoorden. De schoolleiding stimuleert collega's dan ook om zelf onderzoek uit te voeren. Tijdens een interactieve sessie vertellen algemeen directeur/bestuurder Lou Brouwers en kwaliteitszorgmedewerker Pieterneel de Bie over het hoe, wat en waarom van praktijkgericht onderzoek op hun brede vernieuwingschool.

Na een korte voorstelronde bespreken de deelnemers in duo's welke rol onderzoek in hun onderwijspraktijk speelt. Dat kan nogal verschillen, zo blijkt uit de reacties. Neem de onderzoekende docent. Is deze in staat de meest prachtige resultaten uit SPSS te toveren? Of is eerder een onderzoekende *houding* gewenst, waarbij de docent creatief denkt, zichzelf vragen stelt en leert van en met collega's? Of wat te denken van de (pabo)docentenopleiding? Vaak is nog onduidelijk wat met onderzoek wordt beoogd. Verwachtingen worden gewekt, maar niet waargemaakt. Hoe dat kan? Misschien omdat onderzoek veel meer is dan die ene, nogal statische term. Of omdat er eigenlijk al heel veel wordt onderzocht, zonder het te benoemen of als zodanig aan te merken.

Kritische, open houding

Op het IJburg College staat vanaf het allerprilste begin de *assessment for learning* centraal, betoogt Lou Brouwers. "Leren evalueren, omgaan met data zijn stevig verankerde principes, dragen bij aan onze professionaliteit. We werken *data informed*, sturen niet blind op getallen en cijfers." Die kritische, open houding vormt mede de basis voor de belangrijke rol die de school inruimt voor praktijkgericht onderzoek. Brouwers: "Onze school is een leergemeenschap, op alle niveaus. Docenten ontwerpen hun lessen, voeren ze vervolgens uit én evalueren ze. Daarin willen we ze verder professionaliseren, onder meer ze door onderzoek te laten doen naar hun eigen onderwijspraktijk. Belangrijke tools zijn experimenten, reflectieformulieren, *learner reports* en focusgesprekken. Verder doen we kwantitatieve analyse, zetten we externe adviseurs in en gebruiken we het online meetinstrument iSelf om te kijken hoe leerlingen zich ontwikkelen, ook op creatief gebied."

Meer opstroomkansen

Dat praktijkgericht onderzoek zijn vruchten afwerpt, blijkt uit de door Pieterneel de Bie gepresenteerde casus 'determineren in een brede onderbouw'. "De afstroom in onze 3 h/v klas bedroeg maar liefst 75%. Ideeën over het waarom waren er volop. Daar konden we niet op sturen. We wilden *meten* om vervolgens *gericht* te kunnen interveniëren."

Wat volgde was een uitgebreide kwantitatieve analyse naar de loopbaan van alle h/v-onderbouwers op basis van beoordelingen, cito-volgtoetsen en determinatie. In een kwalitatieve analyse werden vervolgens onder meer gedrag, werkhouding en thuissituatie in kaart gebracht. "Onderzoek toonde aan dat we te maken hadden met een naar verhouding zwakke vwo-populatie", aldus Brouwers. "Wat niet vreemd is, omdat wij de bijna enig overgebleven brede school in Amsterdam zijn. Leerlingen hebben bij ons meer opstroomkansen dan op categorale scholen. Gevolg: van alle niveaus hebben wij Amsterdam-breed gezien 'de onderkant'."

Speciaal vrijgemaakt

Een van de belangrijkste veranderingen naar aanleiding van het onderzoek was een aanscherping van het determinatiebeleid in de onderbouw, vertelt De Bie. “Verder zijn we in het kader van deskundigheidsbevordering trainingen gestart over differentiatie in teams. Ook is de leerlingbegeleiding verbeterd door uitbreiding van het mentoraat tot en met het derde jaar. Heldere bevorderingsnormen bieden de teams houvast; docenten weten beter wat er van ze wordt verwacht. En de afstroom? Die is significant gedaald.”

Het ‘determinatie-onderzoek’ heeft het IJburg College veel opgeleverd, vindt ook Brouwers die de rol van ‘zijn’ kwaliteitszorgmedewerker daarbij nog eens benadrukt. “Als we een extern onderzoeker het werk hadden laten uitvoeren, waren we nooit tot deze resultaten gekomen. Pieter is speciaal voor deze opdracht vrijgemaakt, heeft binnen een voor haar bekende structuur heel gericht ergens naartoe gewerkt. En met succes. Zonder haar was dit nooit gelukt”

De belangrijkste opbrengsten

- Leerlingen zitten op de juist plek in de bovenbouw.
- Docenten hebben een onderzoekende, meer alerte houding.
- Heldere bevorderingsnormen.
- Populatie in beeld (wie zit er in je klas?).
- Heldere communicatie naar ouders en leerlingen.
- Cohortanalyses onderdeel van werkwijze teams.

Geleerde lessen

- Meten is weten (neiging tot actie is groot).
- Stimulerend, ondersteunend leiderschap is van groot belang.
- Resultaten dankzij heldere kaders, verwachtingen en communicatie.
- Onderzoek doen legt mede basis voor beleidsverandering.